

Для естетичного споглядання воно перетворюється у форму потворного. Аморальність є тим негативним змістом, який виникає і долається в моральному освоєнні світу, постаючи перед нами у вигляді несправедливості, безсоромності. Подібно до всієї культури мораль внутрішньо суперечлива. Вона наказує бачити в іншій людині засіб для вдосконалення своїх власних здібностей, джерело користі або радості і, водночас, мету саму по собі, тобто дозволяє використовувати людину і водночас вимагає служити їй. З цієї причини моральне зло не є чимось зовнішнім стосовно культури і моральності. Воно є наслідком суперечливості самої культури і самої моралі, дисонансу, антагонізму між їх різними функціями, елементами і тенденціями.

#### **Література:**

1. Морозов А. Зло: метафізичні та богословські виміри : монографія / А. Морозов. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. –256с

### **Морально-етичні проблеми генетичних маніпуляцій геному людини**

*Єгор РОЗМАРИЦЯ, здобувач освіти*

*Науковий керівник – Ірина УШНО, канд. філос. наук, доцентка  
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського  
«Харківський авіаційний інститут»*

У світі існує більше 6000 генетичних захворювань, серед яких фібродисплазія, фатальне сімейне безсоння, прогерія та інші. Ці хвороби невиліковні, а більшість людей, які їх мають, живуть від декількох місяців до декількох років. Всього лиш 600 видів генетичних захворювань піддаються лікуванню. Здавалося б, на сьогоднішній час, рішення просте – просто редагувати гени за допомогою простої та дешевої технології CRISPR–Cas, однак світова спільнота виступає проти застосування цього методу. Давайте ж розберемось чому.

CRISPR – це свого роду «біологічна система оборони», яку виявили у бактерій. Вона дозволяє бактеріям «запам'ятовувати» частини генетичної інформації вірусів, з якими вони стикаються. Вчені адаптували CRISPR-Cas для редагування генетичної інформації в інших організмах, включно з людиною. Вони створюють спеціальні молекули-нитки (RNA), які «направляють» Cas до конкретної ділянки ДНК, де потрібно внести зміни. Коли Cas досягає цільової ділянки ДНК, воно може «вирізати» або «замінювати» гени.

Здавалось би, проривна технологія, але згадайте історію Луїзи Браун – перша людина в світі, вирощена в пробірці за допомогою ЕКЗ (штучне запліднення). Це зараз ЕКЗ сприймається нормальною процедурою, що дає змогу бездітним людям завести дитину, але в далеких 1970 – 1980-х роках це було дикістю. Суспільство обурилось тим, що лікарі «грали у Бога» та займались «протиприродними заняттями». Попри обурення, ця процедура сьогодні є провідною у медичній сфері, майже 6% японців – люди з пробірок.

Редакція генів – це ключ до виживання. Це необхідність, пристосування. З точки зору природи, людина – це беззахисна істота, яка не має густого волосяного покриву, не має засобів захисту, у вигляді ікол чи пазурів. Але у людини є розум, є людський інтелект, який вирізняється з поміж інших звіриних інтелектів своєю креативністю, гнучкістю мислення та вмінням пристосуватися до навколишніх умов. Наші предки передавали та покращували ці навички через покоління, редагуючи нас та все, що нас оточує. Весь навколишній світ, починаючи від продуктів харчування і закінчуючи інформаційними технологіями, є результатом нашого розвитку як виду.

Більшість людей зараз бояться втручання у редакцію генів людини і їх можна зрозуміти – за допомогою цього можна підвищити свій рівень інтелекту, покращити фізичні здібності і тд., але люди бачать у цьому тільки негативні наслідки. Однак, ми могли б повністю використати абсолютно всі генетичні відхилення. Подумайте, як би дивилися хворі діти, якби дізналися, що батьки могли їхвилікувати, але не зробили це, через етичні норми? Чи були б вони вдячні за це? Щось мені підказує, що ні.

Хай би як не було, мені здається, що в майбутньому такі процедури як CRISPR–Cas стануть звичайною буденністю, як і технологія ділення ядра для нас з вами. Рано чи пізно, люди зрозуміють, що переваг у цьому набагато більше і, можливо, через 70 – 100 років ніхто і не згадає, що таке генетичне захворювання.

### **Колонізація Марсу як предмет морально-етичної рефлексії**

*Данило БІНДЮГ, здобувач освіти*

*Науковий керівник – Ірина УШНО, кандидатка філософських наук, доцентка*

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського*

*«Харківський авіаційний інститут»*

Іноваційні дослідження науки і техніки завжди лишаються цікавими та актуальними, особливо в епоху сучасних змін. Однією з таких революційних ідей є колонізація Марсу, яка відкриває перед нами безмежні можливості та ставить нам глибокі філософські питання.

Спершу, ця новація породжує морально-етичні роздуми. Ідея завоювання іншої планети здається надзвичайно важливою для людства, проте з цим пов'язані питання моралі та етики.

Чи маємо ми право втручатися в життя іншої планети? Чи можливо наше колонізаційне прагнення може вплинути на марсіанську екосистему та природний порядок, відомий лише їй? Тут моральна відповідальність науки і техніки нагадує про відповідальність програмістів за створення безпечних і етичних програм.

Іншим значущим аспектом є питання технологічної безпеки та захисту приватності. У процесі колонізації Марсу, використовуються високотехнологічні системи, які стають потенційною мішенню для хакерських атак або порушень конфіденційності. Як ми можемо гарантувати безпеку та конфіденційність наших даних на іншій планеті? Це нагадує нам про важливість